

**Corpus Juris Canonici, Per Regulas Naturali Ordine
Digestas, Usuque Temperatas, Ex Eodem Jure, Et
Conciliis, Patribus, Atque Aliunde Desumptas, Expositi**

Opus, Tum In Rebus Obscuris Claritate, Tum Dispersis Collectione ac
delectu, in contrariis conciliatione, eximium, simulque Indicibus ac
Præfationibus, Notisque quamplurimis & exquisitis illustratum, ; In Tres
Tomos divisum

Complectens Prolegomena Ad Jus Canonicum In Se Et Universim
Consideratum

Gibert, Jean-Pierre

Coloniæ Allobrogum, 1735

Observationes in Cap. XVII. De Actione in adhæSIONem.

[urn:nbn:de:hbz:466:1-74413](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:hbz:466:1-74413)

Commune est omni Impedimento, quòd cessare potest cum dispensatione aut sine dispensatione; ut, Impedimento sublato, Matrimonium ratum haberi possit per renovationem consensùs Partium; si Impedimentum fuit occultum, renovatio occulta sufficit ad ratihibitionem, publica verò esse debet, cum Impedimentum publicum fuit aut deinceps evasit. Impedimenta indispensabilia tolli nequeunt. Alia cessant vel cum sua causâ, vel per dispensationem.

Et quidem defectus Etatis, per lapsum temporis; dementia, per sanitatem; defectus consensùs Partium, aut Parentum, per consensum subsequenter; ignorantia, error, per cognitionem; seductio, metus, vis, per cessationem causarum, differentia Religionis, per conversionem; Clandestinitas, per Promulgationem, aut Dispensationem; Servitus, per Manumissionem, aut consensum Personæ liberæ; Impedimentum Impotentia, per consensum Partis læsæ; Impedimenta Ordinis Sacri, Professionis Religiosæ, Cognationis, Affinitatis, Cognationis spiritualis, Honestatis publicæ, Cognationis Legalis, per Dispensationem.

Inter Impedimenta merè prohibitiva, nulla sunt indispensabilia; cum omnia sint purè Humana, sive Ecclesiastica, sive Sæcularia. Quod generatim circa hæc duo Capita dixi, locum habet ergà Cap. XV. quod continet Replicationes generales Exceptionum præcedentium. / Autor vitare non poterat hæc vitia generalia & specialia, sine speciali discussione uniuscujusque Impedimenti, & Collectione eorum, quæ cuique peculiariter sunt: Postquam observavi ea, quæ omnibus communia sunt, aut plerisque, aut quibusdam, & vitæ, quibus supplerentur utriusque defectus; patere videtur, quòd longè difficiliùs notarentur menda, quæ irrepserunt in citationibus, quam ejus Tractatus de Impedimentis resciceretur. Itaque cogor remittere ad meas REGULAS, circa eadem Impedimenta, considerata in communi & in omnibus suis speciebus. Observationibus adjicio, quòd mixtura Replicationum, quas reprobatur, cum iis, quas admittit, sit quoque vitium grave. Error & ignorantia circa Impedimentum, non tollunt Impedimentum; bona fides Contrahentium tantum excusatione dignos facit; diuturnitas possessionis inturbata, justitiam excusationis eorum auget, & utraque juncta simul, sunt justæ excusationis causæ. Bona fides præsumitur, cum solemnitates præscriptæ, observatæ fuerunt, & tunc Liberi ex Matrimonio nullo nati, reputantur legitimi, etiam si Partes Impedimentum cognoverint. E contra, ommissis sine dispensatione solemnitatibus, Liberi reputantur illegitimi, etiam si parentes Impedimentum ignoraverint; itaque Parentum negligentia Liberis nocet, & diligentia prodest.

OBSERVATIONES in CAP. XVI. de JURE MATRIMONII CONTRACTI, quamdiu constat.

REG. I. malè concipitur; dicendum erat, usum Matrimonii esse Jus præcipuum Matrimonii ritè contracti; finem hujus usus esse Liberorum procreationem, eorumque bonam institutionem; & remedium incontinentiæ, quam intrâ justos limites coercet; jungenda erat REG. XII., quæ dicit, Conjugum jus æquale esse; nam paritas hæc Officium Conjugale præfertim hoc in usu constans respicit.

REG. II. refringi debet ad Bonorum administrationem, & regimen familiæ; in utroque Maritus est Caput Uxoris; inde nascitur jus correctionis, quod in Uxorem habet. Quod dicit REG. III. de Marito, ipsum ægritudines Uxoris ferre debere; extenditur ad Mulierem, quæ Mariti infirmitates nec non defectus patienter tolerare debet.

Agendo prolixè de Officio Conjugali, XV. Casus excipit ab obligatione illud solvendi, quos inter nonnulli sunt inutiles: tales sunt ii, qui Matrimonium irritum respiciunt; nam de Matrimonio valido agitur. Quoad casus dubii circa validitatem, dicendum erat, Partem, quæ gravibus de causis dubitat, non debere exigere, sed tantum alii solvere, qui non habet easdem rationes: & Textibus 44. de Sent. Excomm. & 13. de Restitut. Spoliatorum, adjicere Caput 2. de Secund. Nuptiis, quod eosdem casus respicit; non verò novam Exceptionem ex eo eruere. Exceptio IV. ejusque Replicatio non sunt in praxi, quippe rarum est, Episcopos esse conjugatos; & tunc ad continentiam adstringuntur, atque ab Uxore evelluntur. Except. VIII. usque ad XV. hodie sunt devotionis, & non obligationis. Eæ respiciunt tempus Partus, Menstruorum, Jejunii, Communionis, Festivitatum, Processionum, & Diem Benedictionis Nuptialis.

Casus, qui alterutrius Infidelitatem respiciunt, vel Impedimentum affinitatis, per viam illicitam, aut Cognationis spiritualis, justus sunt: idem est de Replicationibus; nempe, cum Incestus, per ignorantiam commissus fuit, aut per fraudem alterius, vel cum spiritualis Cognatio in iisdem circumstantiis contracta fuit: quibus adjicienda est, necessitas Baptismi proprii Filii.

Quod dicit REG. VI. redditionem Officii Conjugalis pari gradu ambulare cum Continentiâ, expositione indiget; nempe, Deum illi dare meritum Continentiæ Conjugalis. Can. 5. CAUS. XXXIII. QUÆST. V. qui desumptus est ex S. AUGUSTINO.

REG. VII. repugnare videtur præcedenti nam dici de Continentiâ nequit id, quod de Conjunctione Conjugali asseritur, eam non esse opus Spiritus Sancti, nec ejus præsentia honorari. Canon 4. qui sumptus est ab ORIGENE, contraria tamen non est; nata loquitur de Conjunctione in seipsa considerata, & non de Conjunctione Christianâ, quæ, sicut aliud quodvis opus bonum, est opus gratiæ, perinde atque hominis.

REG. VIII. & IX. respiciunt continentiam antè Communionem, quam diximus esse devotionis.

REG. X. & XI. fundantur in REG. XII. nempe jus Conjunctionis Conjugalis est jus commune; itaque unus ei renuntiare non potest, nisi alter consentiat.

REG. XIII. est sequela Secundæ; nam qualitas Capituli Maritum obligat ad superandam Uxoris virtutem, eamque exemplo suo regendam; observatio hæc, pluresque aliæ præcedentes ostendunt, hujus Capituli Regulas rectè non fuisse ordinatas.

Autor Regulam conficere debuisset, circa amissionem Juris Conjugalis per Impedimenta subsequenter, Impotentia, Affinitatis, Cognationis spiritualis, Voti, Professionis Religiosæ, Ordinis Sacri; & annotare, quòd in his omnibus casibus, Reus non potest exigere: sed tenetur reddere, extrâ casum Impotentia.

OBSERVATIONES in CAP. XVII. de Actione in adhesionem.

Jus hoc est sequela præcedentis; nam si Maritus sit Uxori, & Uxor Marito, oportet, ut, si alius alium sine justâ causâ deserat, Pars deserta habeat jus petendi in Jure, ut alia ad se redeat; & quidem hoc est fundamentum Regule, quæ Septem habet Exceptiones: quædam hic sunt inutiles: nempe, eæ, quæ respiciunt casus nullitatis Matrimonii, & eæ, in quibus de Sponsalibus agitur tantum; nam si Matrimonium sit nullum, aut initium non fuerit; Conjuncti non possunt petere, ut unio redintegretur, in casu separationis; sed tantum, ut declaretur, non esse Matrimonium, vel esse nullum; tales sunt Quatuor priores.

Quinta.

Quinta, sumpta ex notorietate Adulterii ab altero Conjugum commissi, non ubique admittitur; multa enim sunt Loca, in quibus illa non dispensat à petendâ separatione, & probandâ notorietate. *Sexta & Septima*, quæ respiciunt casus, in quibus Pars requisita non potest reverti, absque periculo, ne malè afficiatur, justæ sunt, & ferunt, Actorem teneri ad dandum fidejussorem securitatis; verùm, si savitia tanta sit, ut cautio non sufficiat, non oportet jubere reunionem.

QUÆST. II. Responso ad hanc Quæstionem, quæ loquitur de hujus Actionis Judice, non est sufficiens; quippè quæ Jurisdictionem soli Episcopo attribuat. In quibusdam casibus pertinent quoque ad Magistratum: nempe, quoties separatio Corporis separationem Bonorum trahit.

QUÆST. III. Adjuncta respicientis REG. I. loquitur de Probatione; generatim dicere debuisset, Actori probationis onus incumbere, nisi, agatur de Impotentia manifestâ Rei; quo in casu, hic contrarium probare tenetur. *Secunda* indicat, nonnullas à probationibus, quæ in casibus matrimonialibus adhibentur; admittitur testimonium Cognatorum, cum non est suspectum: ea non loquitur de visitatione Partium in casu Impotentia, nec de purgatione, quæ pariter admittuntur. *Tertia* loquitur de Impedimento prohibitivo, nempe de Matrimonii interdicto ineundi, pendente Lite circa prius Matrimonium: hæc non respicit Actionem in adhesionem, sed Actionem ad dissolutionem. *Quarta* de Juramento securitatis à Marito, qui recipit eam, quam dimiserat, de qua dictum fuit supra.

QUÆST. IV. *Regula I.* non convenit Argumento; nam hic de Actione in adhesionem agitur; ea autem, de Actione ad dissolutionem loquitur: præterea, quoties unus ex Conjugatis alteri se rursus uniri postulat, petit consequenter, se in possessionem suam redintegrari. *Cap. II. de Sponsal.* laudatum in REG. II. respicit casum, in quo Pater detinet uxores Liberorum suorum, eosque invicem frui prohibet.

OBSERVATIONES in CAP. XVIII. de MATRIMONII DISSOLUTIONE.

Autor miscet id, quod respicit Matrimonii dissolutionem, cum iis, quæ respiciunt cohabitationem; quarum rerum alia non habet locum, nisi in casu nullitatis; alia respicit casum discordiæ inter Conjugatos. Hæc duo valdè discrepantia, separari debuissent, & jungi nequeant sine confusione. Cause dissolutionis Matrimonium præcedunt (exceptâ Professione Religiosâ, quæ aliquandò sequitur Matrimonium non consummatum, illudque irritat) & nihil aliud sunt, quam Impedimenta dirimentia, de quibus actum fuit CAP. XIII. XIV. & totidem sunt, quot ejusmodi Impedimenta: Cause separationis, Matrimonium sequuntur, suntque, ut plurimum, Adulterium, Hæresis, Sollicitatio ad Crimen, Sevitiæ.

REG. III. *Cap. XVI.* quæ continet casus à redditione officii exceptos, hic suam applicationem habet; quippè, qui totidem sint cause separationis à thoro. Idem est de CAP. XVII. *Caus. I.* ibi sunt *Exceptiones VII.* quæ Argumento accommodari queunt, quæ in re habemus exemplum repetitionum non necessariorum; nam sufficiebat dicere, Exceptiones in locis laudatis memoratas, continere causas separationis, de quâ hic agendum erat, & illuc remittere. Plura similia exempla præbet id, quod dicit, de causis sumptis ex Impedimentis; circa quas satis fuisset observare, Matrimonium sæpè dissolvi horum Impedimentorum ratione, verùm ejusmodi dissolutionem speciosam esse duntaxat, & realiter nihil aliud esse, quam declarationem, nullum fuisse Matrimonium; & remittere ad ea, quæ dixerat circa hæc Impedimenta. Reducendo itaque dispositionem ad

Tom. I.

causas veræ dissolutionis, & causas separationis à thoro, exordiri debuisset à morte, quæ dissolvit Matrimonium, sive consummatum sive non; tùm loqui de Professione Religiosâ, quæ solvit Matrimonium non consummatum; & observare, nullas esse alias veræ dissolutionis causas, quam has duas; sic multas repetitiones vitavisset: indè transiens ad causas separationis, atque ab Adulterio, earum præcipuâ, incipiens, ut factò opus est, colligere debuisset casus, in quibus effectum hunc parit: deindè casus, in quibus eum non habet: idem perficere debuisset circa reliquas causas, secernendo veras à falsis, & utraque ex ordine colligendo; cum id promiscuè fieri nequeat sine confusione.

Quod de Hæresi dicit *n. 4.* extenditur ad Apostasiam: ratio est eadem, illaque est causa separationis, non dissolutionis. *n. 5.* falsum est, Parricidium esse causam separationis. Quod dicit *n. 6.* de Voto, quod Matrimonium præcessit, pertinet ad Impedimenta; & quod adjicit de Voto subsequente, est in REG. V. *Cap. VI.* Divortium annumerare non debuisset causis particularibus separationis; nihil enim aliud est, quam separatio, & locum habet in unoquoque casu separationis.

Num. 1. 8. 9. 10. 11. 12. 13. 14. 15. 19. 23. falsæ cause sumptæ ex abjuratione Matrimonii, lite circa statum unius è Conjugibus, Servitute subsequente, Exilio, Relegatione, longâ Absentiâ, Impotentia subsequente, Furore, Infirmirate, Penitentia publicâ alterutri impositâ, Matrimonio subsequente boni finis gratiâ, quilibet is fuerit.

Quod dicit de Impotentia antecedente, Argumento alienum est, insufficiens & parùm accuratum: dividere oportebat Impotentiam in antecedentem, & subsequentem; naturalem, & ex maleficio; manifestam, & dubiam; absolutam, & relativam: & annotare id, quod singulis speciebus peculiare est. Antecedens, annihilat Matrimonium; subsequens, nequidem separationis causa est: ea, quæ nascitur ex maleficio, semper relativa est, aut talis præsumitur: ideòque personæ separatæ, ad alias Nuptias transire possunt, sicut in alio quolibet Impotentia relativa casu. Quando Impotentia manifesta est, non statuitur cohabitatio triennis: hæc necessaria non est, nisi cum Impotentia dubia est. Dubio locus est, quoad Impotentiam naturalem, & ex maleficio. Quoad relativam & absolutam, hæc ab omni prorsus Matrimonio excludit; undè fit, ut, si quis eorum, qui absolutè impotentes erant, aliud conjugium ineat, & Liberos procreet, hoc posterius nullum declaratur, & primum restituitur: Sententia erronea nullam in priore Matrimonio mutationem induxit.

Num. 16. ineptum erat collocare Sententiam inter causas particulares separationis; quippè, quæ unam ex iis semper supponat, & quoad singulas locum habeat, & si deficiat causa, Sententia iniqua est.

Num. 17. Sollicitatio ad crimen est justa separationis causa: propter hujus sollicitationis periculum, mutatio Religionis inter causas separationis ponitur.

Num. 18. falsum est, quòd, si Matrimonium perveniat ad statum, à quo incipere non potuisset, mutatio sit causa dissolutionis, aut separationis; nam constat 1. nullum ex Impedimentis, quæ obtitissent Matrimonio, si præcessissent, illud annihilare, si subsequantur; 2. multi sunt Casus, qui post Matrimonium obvenire possunt, & non sunt justa separationis cause, quamvis ab eo avertissent, si præcessissent; tales sunt ii, qui Sponsalia dissolvunt, Leprosus, Paralysus, Cæcitas, Surditas, Deformitas, Humores frigidi, Dementia.

Num. 20. respicit Impedimentum Vinculi, quod, si post Secundum Matrimonium certificetur, ejus nullitatem trahit, & proindè Argumento alienum est.

Ff 3

Num.